

УДК 398-047.37:378.09(439)5уд]:001.8"20"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2025.02.451>

СУЧАСНІ ФОЛЬКЛОРНІ СТУДІЇ В БУДАПЕШТСЬКОМУ ІНСТИТУТІ ЕТНОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Леся МУШКЕТИК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5958-0044>

докторка філологічних наук,
член-кореспондентка НАН України,
провідна наукова співробітниця,

Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України,
вул. Микільсько-Слобідська, 2-Б, 02002, м. Київ, Україна,
e-mail: mushketik@ukr.net

Угорська фольклористика нині активно розвивається в академічному Інституті етнографічних досліджень Центру гуманітаристики, що входить до міжнародної мережі HUN-REN. Метою нашої праці є аналіз основних напрямів дослідження традиційного та сучасного фольклору, які розробляють в Інституті, особливостей збирання, публікації та аналізу текстів у наш час, застосовуваних методів і методологій, персоналій учених. Методи дослідження: історіографічний, аналітичний і синтетичний, біобібліографічний, зіставний.

Відділ фольклору репрезентують дев'ять науковців, які виконують як спільні завдання та проекти, так і індивідуальну тематику. Так, завершується підготовка нової, синтетичної праці «Енциклопедія угорської народнопоетичної творчості», опубліковано багатотомні каталоги покажчиків типів угорських історичних переказів, демонологічних переказів Трансильванії та ін. Продовжується вивчення традиційних жанрів фольклору — казок, пісень, загадок, паремій тощо. Це особливості функціонування казкового епосу в XIX ст., дифузія казкових та літературних текстів, фольклоризм та фольклоризація, фольклор у масовій культурі; відображення історичних подій та діячів в уснопоетичній творчості, популярній культурі; проблеми самоідентифікації, народної релігії угорців діаспори тощо. Свої напрацювання фольклористи Інституту регулярно оприявнюють у фахових часописах, збірках, виступах на конференціях, де обмінюються досвідом також у рамках міжнародних проектів.

Ключові слова: Інститут етнографічних досліджень, HUN-REN, фольклор, тематика, жанри, конференції, персоналії.

Lesia MUSHKETYK

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5958-0044>

Doctor of ART and Language Studies,
Corresponding Member
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Leading Researcher,
the Maxym Rylsky Institute of Art Studies,
Folklore and Ethnology of the National Academy
of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
2-B, Mykilsko-Slobidska Str., 02002, Kyiv, Ukraine,
e-mail: mushketik@ukr.net

MODERN FOLKLORE STUDIES AT THE BUDAPEST INSTITUTE OF ETHNOGRAPHIC RESEARCH

Hungarian folklore studies are currently being actively developed at the academic Institute of Ethnographic Research of the Centre for Humanities, which is now part of the international network HUN-REN. The purpose of our work is to examine the main areas of research on traditional and contemporary folklore developed at the Institute, the peculiarities of collecting, publishing and analysing texts today, the methods and methodologies used, and the personalities of the researchers. Research methods: historiographical, analytical and synthetic, biobibliographical, comparative.

The Department of Folklore is represented by 9 researchers who carry out both joint tasks and projects and individual research. Thus, the preparation of a new, synthetic work «Encyclopedia of Hungarian Folk Poetry» is nearing completion, and multi-volume catalogues of indexes of types of Hungarian historical legends, demonological legends of Transylvania have been published. The study of traditional genres of folklore — fairy tales, songs, riddles, parables, — continues, including the peculiarities of the functioning of the fairy tale epic in the nineteenth century, the diffusion of fairy tale and literary texts, folklore and folkloreisation, folklore in mass culture; the reflection of historical events and individuals in oral poetry and popular culture; problems of self-identification, folk religion of Hungarians in the Diaspora, etc. Researchers pay attention to the role of the media in the study, canonization, and publication of oral folk poetry genres. On the other hand, scholars understand the need to collect, systematize, publish, and study the phenomena of contemporary folklore recorded in the field and online, such as urban folklore, rumors and gossip, anecdotes and jokes. Of particular interest is electronic folklore and its subtypes, as well as the essential features of these new phenomena, their collection and functioning online, virulence and virality, etc.

The Institute's folklorists regularly publish their work in professional journals, collections, and at conferences, where they share their experience in the framework of international projects.

Keywords: Institute of Ethnographic Research, UAS, folklore, topics, genres, conferences, personalities.

Вступ. Інститут етнографічних досліджень Центру гуманітаристики HUN-REN (далі — ІЕД), що входить до системи академічних закладів Угорщини¹, є провідним науковим осередком угорської етнографічної науки, яка охоплює і здобутки фольклористики². Зараз він складається з чотирьох відділів: етнографії суспільства; відділу історичної етнографії; відділу фольклору; відділу етнології (позаєвропейські студії). При Інституті діє бібліотека, а також архіви. Його директором є габілітований доктор історичних наук (етнографія) Балаж Балог (1966 р. н.), який одночасно обіймає посаду генерального директора Центру гуманітаристики HUN-REN. В установі досліджують розмаїті терени угорської та зарубіжної етнографії (етнології), культурної та соціальної антропології, злободенню гуманітарну проблематику, опубліковано низку фундаментальних синтетичних праць, інших важливих видань³. Нині тут триває кілька проєктів із зарубіжними установами, як європейськими, так і азійськими, з різних актуальних тем етнологічного спрямування — екології, релігії, харчування та ін.

Метою нашої статті є аналіз основних напрямів дослідження традиційного та сучасного фольклору, які розробляють в Інституті, особливостей збирання, публікації та аналізу текстів у наш час, застосовуваних методів і методологій, персоналій учених.

Методи дослідження: історіографічний, аналітичний і синтетичний, біобібліографічний, зіставний.

Основна частина. Щодо науковців Відділу фольклору, — загалом дев'ять співробітників — то в межах своїх завдань вони, з одного боку, зосереджені на традиційному фольклорі, насамперед казках,

оповіданнях, анекдотах, загадках та ін., вивчають історію його збирання, інтерпретації та публікації в XIX, XX століттях, звертаючи увагу на роль медіа у пізнанні, канонізації та публікації жанрів усної народної поезії. Дослідники простежують явища фольклоризму і фольклоризації, готують концептуальні, історичні, біографічні, жанрові та ін. статті з цих питань. З іншого боку, науковці розуміють необхідність збирання, систематизації, видання та вивчення зафіксованих у польових умовах і онлайн феноменів сучасного фольклору. Відтак дослідники новітньої культури цікавляться як явищами відтворення, пов'язаними з традиційними темами фольклористичних досліджень, так і новоствореними, а ще тими, які все ще виникають і розвиваються.

Метою нашої праці є розгляд основних напрямів дослідження традиційного та сучасного фольклору, які розробляють в ІЕД, особливостей збирання, публікації та аналізу текстів у наш час, застосовуваних методів і методологій, персоналій учених.

Із новітніх синтетичних студій передусім згадаємо фундаментальну працю, над якою науковці працюють від 2010 року, і яка поступово йде до завершення — «Енциклопедію угорської народнопоетичної творчості» (Magyar Népköltészi Lexikon). Угорський фольклорний матеріал ще в попередні роки увійшов до узагальнюючих, довідкових видань, це 5-ти томна «Енциклопедія угорської етнографії» (Magyar Néprajzi Lexikon, 1977—1982) [2] під редакцією академіка Дюли Ортутаї, до якої, крім співробітників Інституту долучилося ще багато інших установ — загалом понад сотня авторів. Великий, передусім етнографічний, фольклорний, а також історичний, музичний та ін. матеріал тут вміщено за словниковим принципом, тож певне ім'я, явище чи термін можна легко відшукати. Надзвичайно збагачують працю чималі ілюстративні дані — фотографії, малюнки, кольорові чи чорно-білі. Фольклорні студії увійшли також до трьох томів іншого фундаментального видання — «Угорська етнографія у восьми (фактично, в дев'яти) томах» (Magyar Néprajz nyolc kötetben, 1988—2011) [3] (голова редакційної ради академік Аттіла Паладі-Ковач), яке є найбільшою узагальнюючою працею з етнології та фольклору Угорщини. Студії до книг «Угорської етнографії» готувало 115 авторів, загальна кількість сторінок — 8330. Структура і подання матеріалів у томах є тра-

¹ Від 2023 року Угорська академія наук є частиною міжнародної мережі HUN-REN.

² Терени народної культури угорські науковці позначають усталеним традиційним терміном «етнографія» (néprajz). Номінально її частиною є фольклористика, яка водночас залишається окремою областю знань з власними напрямками і методологією. Фольклористичні студії в Угорщині, крім словесного фольклору, охоплюють народну музику і танок, а також народні вірування. Натомість терміном «етнологія» (etnológia) в Угорщині позначають вивчення традиційної культури віддалених, позаєвропейських народів.

³ Розширено про діяльність ІЕД та інших народознавчих установ Угорщини див. у книзі Л. Мушкетик. Сучасна угорська етнологія: осередки, напрями досліджень, персоналії [1].

діяльними для етнографічної науки, це — структура суспільства, матеріальна культура (господарування, ремесла, спосіб життя), фольклор. Відтак усній словесності присвячено п'ятий том (Уснопоетична творчість, 1988), шостий (Народна музика — народний танок — народна гра, 1990) і сьомий (Народні обряди. Народні вірування. Народна релігійність, 1990), які готували відомі фольклористи ІЕД, Будапештського університету ім. Лоранда Етвеша, інших вишів та установ.

Об'єктом дослідження статті є фольклористичний процес в центральному осередку угорської етнології, його етапи, особливості, перспективи. *Методи дослідження*: історіографічний, аналітичний і синтетичний, біобібліографічний, зіставний.

Однак наукові досягнення останніх десятиліть, стрімкі зміни в суспільстві та культурі вимагають розширення, доповнення доконаного раніше, надто в укладанні теоретичних статей. Тому співробітники ІЕД поставили своїм завданням здійснити новочасне трактування основних понять і термінів фольклористики (таких як фольклор, традиція — усна та письмова, трансмісія, збирання фольклору, жанри, архіви, варіативність тощо), а також з'ясування того, чи здатні термінологія і метода фольклористики слідувати сучасним змінам у фольклорі, і якщо так, яким чином. Водночас запланована Енциклопедія буде адресована не лише спеціальним і суміжним наукам, науковцям, викладачам, студентам та ін., але й широкому загалу, який цікавиться народнопоетичною творчістю, і може — як сподіваються укладачі — замінити недостовірну інформацію з Інтернету на тему фольклору.

Підготовчим працям до Енциклопедії присвячене число інститутського щорічника «Etno-log» за 2013 рік, де з метою ілюстрації і обговорення вміщено приклади тлумачення термінів у запланованому виданні (напр. статті: *анекдот, Арпад, розбійник, кіт у чоботях, молитва, нісенітниця, героїчний епос, песиголовець, смс-фольклор, дослідження особистості виконавця* та ін.). Принципи укладання, концепцію, підготовчі роботи, завдання авторів і багато інших питань у своїй ґрунтовній статті під назвою «Для чого ми пишемо Енциклопедію угорської народнопоетичної творчості?» розглянула тогочасна завідувачка відділу фольклору Агнеш Семеркені [4, р. 9—36]. Вона серед іншого повідомляє,

що укладачами було прийнято рішення не охоплювати весь фольклор (у його розширеному трактуванні угорської наукою), тобто звичаї, вірування, музику, танці, а лише займатися текстами, та інтерпретувати лише явища, пов'язані з текстами. Саме тому узгоджено назву *Енциклопедія народнопоетичної творчості*, а не фольклору. Семеркені зауважує, що з певних причин праця готувалася лише силами співробітників ІЕД — нинішніх і колишніх, із залученням до консультацій відомих учених з інших закладів. Зараз праця вже нараховує понад 1600 статей, інші доопрацьовують, після друкованої версії планують і онлайн-публікацію, у довгострокових планах — переклад англійською мовою.

До фольклорних студій долучаються фахівці з інших спеціальностей — мовознавці, літературознавці, психологи, мистецтвознавці та ін., адже в наш час виникає чимало гібридних феноменів на межі фольклору — не фольклору, усної і писемної культури, онлайн — офлайн явищ та ін., що потребує міждисциплінарних вивчень. Так, угорський дослідник зі Словаччини Йозеф Ліска визначає такі терени перехідності фольклору: *дисциплінарний* (усна народна поезія — писемність, писемність — усність, у їх межах: штучні (хибні) чи підрядні форми перехідності, наприклад, інтернет- чи кібер-фольклор); *структурний* (варіативність; один мотив переходить в інший); *стилістичний* (якщо записувачі змінюють його форму існування); *вертикальний* (історичний, часовий); *горизонтальний* (перетинає географічні та мовні кордони). Т. зв. мінімальний фольклор також можна розглядати як початковий фольклор (протофольклор), або в іншому, протилежному сенсі, як постфольклор, що згортається до мінімуму, до символічного. Обидва явища присутні в інтернет-фольклорі [5, с. 10—11].

На початку ХХІ століття ІЕД зорганізовано кілька конференцій, у яких взяли участь і науковці з інших установ, по порубіжній тематиці фольклору та інших царин духовної культури, це міждисциплінарна серія «Фольклор в історії угорської культури», де розглянуто зв'язок усної словесності з близькими видами мистецтва, фольклористики — з близькими науками, їхні точки дотику, взаємовпливи, тут вжито новітні інтердисциплінарні, інтертекстуальні підходи. Спершу відбулася конференція «Фольклор і література» (2004), далі «Фольклор і візуальна культура»

(2005), «Фольклор та історія» (2006), «Фольклор і музика» (2007) і «Фольклор і мова» (2008). Матеріали опубліковано в розлогіх збірниках [6; 7; 8], усього 157 праць на 2000 сторінок⁴.

У сув'язі з цим виникає питання про переосмислення самого предмета фольклористики, про те, за якими критеріями можна виокремити елементи або форми людського спілкування та поведінки, які ми сприймаємо як фольклор, навіть якщо вони не мають свого унікального місця у канонічній фольклористичній класифікації. Досі не існує усталеного трактування поняття сучасного фольклору, його найменування і наповнення, зустрічаємо, зосібна, такі назви як *фольклорна культура* чи *постфольклор*, *явища фольклорного характеру* тощо. Ці проблеми порушують і науковці відділу фольклору ІЕД. Так, габілітована докторка Ева Мікош у своїй статті «Про поняття фольклору чи про труднощі його вираження», підготовленій за матеріалами конференції «Фольклор і мова», висловила думку про необхідність чіткого розмежування понять народно-етична творчість, усна традиція та фольклор, а також розширення сучасного трактування фольклору, риси його подібності з мовними явищами, уточнення самого поняття⁵: «...Я б запропонувала виокремити не просто дві, а три різні частини його визначення. Суспільно-історичний аспект (народнопоетична творчість), а також комунікативно-історичний аспект (усна традиція) може випадати, чи принаймні видається відокремленим від комплексу понять, однак його ядром залишається фольклор: *фольклор як явище, фольклоризація як процес, і фольклорний твір як предмет дослідження, що підлягає аналізу*. Одним із найцікавіших із цих трьох питань є проблематика фольклору як явища» [10, с. 7].

Очільниця Відділу фольклору Ілдіко Ландграф спільно зі своєю колегою Каталін Варгою запропонувала інтерпретацію терміну *фольклор* — вона має увійти до майбутньої Енциклопедії — як «Явища духовної культури, яке постає під час взаємодії між людьми, поширюється неформально, через посередництво неофіційних інституцій, передається

ся (успадковується) у варіантах, характеризується певною системністю» [11]. Ландграф вказує задачі фольклористів: «Крім вивчення історичного матеріалу завданням фольклористики є дослідження фольклорних способів вираження тогочасної дійсності в різні періоди та осмислення змін. Слід також враховувати, що фольклор не є інклюзивно існуючим, незалежним від зовнішніх впливів масивом знань, а в кожному епоху перебуває у сув'язі з іншими теренами культури, з високою та масовою культурою включно» [12, р. 335]. Надміру важливим вона вважає перегляд, а також подальшу розробку текстологічних принципів видання збірань фольклорних текстів, як сучасних, так і історичних фольклорних колекцій, адже попередньо вироблені регули нині мало надаються для справи оприявлення текстів уснопоетичної творчості чи історичних збірань [12, р. 337].

Одним із плідних напрямів нинішньої науки є з'ясування дифузії літературного мистецтва і усної традиції, взаємодія, взаємовпливи літератури й фольклору, що отримало нове осмислення і трактування з акцентом на контекст, епоху, оточення, це зокрема питання взаємодії усної та книжної поезії, фольклоризму та фольклоризації, масової культури тощо. В Угорщині активізується вивчення т. зв. популярної чи спопуляризованої поезії, яка позначена в угорській мові вдалим, ємним словом «közköltészet»⁶. Від 2012 року в Інституті літератури УАН під редакцією Румена Іштвана Чьорса виходить щорічник під назвою «Дримба. Дослідження зі спопуляризованої поезії» (Doromb. Közköltészeti tanulmányok), досі вийшло 11 томів, в яких значну частину займають праці фольклористів. У 2021—2023 рр. дослідники уста-

⁴ Див. про це огляд К. Варги в часописі «Ethnographia» [9, р. 80—108].

⁵ Подібний критичний розгляд дефініції терміну здійснила у своїй монографії українська науковиця Н. Лисюк «Постфольклор в Україні», 2012, с. 8—21.

⁶ Слово «közköltészet» обіймає кілька синонімічних понять у приставці köz-, дослівно з угорської — «проміжна, загальна, спільна, популярна» (поезія), на нашу думку, вдале її позначення в українській науці запропонував свого часу В. Гнатюк, а саме — спопуляризована поезія. Це широке, багатозначне поняття охоплює дві великі тематичні і функціональні групи; церковна/літургійна і світська поезія. Її існування не пов'язане з певною епохою, а точніше, відомості про неї маємо з XVI—XVII ст. Серед угорських фольклористів чи не найбільше уваги їй присвятила дослідниця народної пісенності Імола Кюлеш, це книги «Спопуляризована поезія і народна поезія» (Közköltészet és népköltészet, 2005), «У всіх руках, у всіх на вустах, у спільній свідомості — Фольклористичні праці» (Közkézen, közszájon, köztudatban — Folklorisztikai tanulmányok, 2012) та ін.

нови під керівництвом Жофії Калавські розробляли науковий проєкт «Мінка» з вивчення української народної пісні «Їхав козак за Дунай»⁷.

Маловивченим питанням побутування та модифікації певних фольклорних жанрів, їх вбудовування у мистецький процес ХІХ століття присвячено низку праць співробітниць Інституту етнографічних досліджень, немало з них на прикладі народної казки⁸. Ґрунтовне монографічне дослідження під назвою «Бо якщо ми пишемо народну пісню, чому не народну казку?» Народна казка в угорській літературі 1840-х років» (Mert ha írunk népdalt, miért ne népmesét? A népmese az 1840-es évek magyar irodalmában, 2010) [13] належить Ґуїаш Юдіт з ІЕД, яка вивчає народні і літературні казки, інші наративні жанри, жанри поп-культури, питання текстуалізації тощо [14, р. 130—159]. У монографії з'ясовано, як окремі представники елітарної угорської культури епохи реформ у період дедалі інтенсивнішої взаємодії народної поезії та літератури намагалися інтегрувати в жанрову систему національної літератури оповідний жанр — казку, а саме йдеться про вірші-оповіді, за якими закріпилася назва «народна казка» або «народний переказ» Шандора Петефі, Мігая Томпи та Яноша Араня. У книзі Ґуїаш також розглянуто історію угорських досліджень казки, проблеми взаємозв'язків між народ-

ною та літературною казкою, зміни у контексті усної та писемної форм, питання текстуалізації та автентичності. У розділі, що увійшов до колективної монографії про жіноцтво у ХІХ столітті, під назвою «Чи була казка жіночим жанром? Казкарі, збирачі, автори казок» (Női műfaj volt-e a mese? Mesemondók, mesegyűjtők, meseirok, 2019) [15, р. 293—335] дослідниця аналізує казку з погляду залучення жінок до оповіді, збирання, редагування, дослідження цих наративних творів, їх персонажів та аудиторії. Її також цікавить питання про жінок як авторок казок, які для них на той час вважалися одним із бажаних, рекомендованих літературних жанрів.

Фольклористичний аспект поезії, критики та редакторської роботи відомого угорського письменника-класика розглянуто у праці «Збірник казок родини Яноша Араня: Синоптичне критичне видання рукописних збірок казок і загадок родини Арань, а також твору Ласло Араня *Предковічні казки*» (Az Arany család keziratos mese- és talalogszűjteményenek, valamint Arany László *Eredeti népmesek* című művenek szinoptikus kritikai kiadása, 2008 [16], укладачами якої стали Юдіт Ґуїаш та Маріанн Домокош. Домокош належить і монографія «Казка і філологія. Розділи з історії збирання і публікації угорських казкових текстів у ХІХ столітті» (Mese és filológia. Fejezetek a magyar népmeseszövegek gyűjtésének és kiadásának 19 századi történetéből, Budapest, 2015). Книга подає різносторонню картину одного з фундаментальних напрямів угорської історичної фольклористики — збирання та публікації угорських народних казок у ХІХ ст. У різних аспектах простежено, як більш чи менш відомі діячі створювали жанр народної казки в рукописній та друкованій формі. Крім описів особистостей збирачів тут знаходимо і дані про лубкову літературу, формування збирацьких мереж, історію підготовки і видання першої книги багатотомного зібрання «Угорська народнопоетична творчість» (1872). Авторка шукає відповіді і на питання про силуетки тогочасних казкарів, місце казки в образотворчому мистецтві ХІХ століття, правові аспекти публікацій творів тощо. Аналіз праці ґрунтується насамперед на філологічному дослідженні здебільшого рукописних текстів народних казок даного періоду, та меншої частини — опублікованих.

Іншому традиційному жанру угорського фольклору — загадкам присвячені праці Каталін Варги,

⁷ Мінка — під такою назвою переклад (переспів) пісні поширився в Німеччині, де її персонажами були дівчина Мінка та хлопець Оліс. Як відомо, свого часу про пісню, її автора Семена Климівського та її рецепції у різних країнах світу писав Григорій Нудьга («Козак, філософ, поет», 2002). 16 травня 2023 року в Будапешті проведено міжнародну конференцію під назвою «Транскультурні мережі в епоху наполеонівських воєн. Слідами однієї козацької пісні», де розглядалися питання постання, побутування і міжнародного поширення в різних європейських країнах (Німеччині, Польщі, Угорщині, Чехії) розмаїтих музичних і текстових версій української пісні «Їхав козак за Дунай». Див. про це: Мушкетик Л. Міжнародна конференція про українську пісню «Їхав козак за Дунай» та її шляхи поширення в Європі. URL: https://www.etnolog.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2379&Itemid=356 (дата звернення 05.06.2024).

⁸ Див. колективну монографію «Праці про словесний фольклор ХІХ століття» (Tanulmányok a 19. századi magyar szövegfolyklorról, ред. Ю. Ґуїаш, 2008), підготовлену на кафедрі фольклору Будапештського університету за участі співробітниць ІЕД.

яка вивчає також різні ребуси, популярну культуру, інтернет-фольклор та ін. Їй належить розлога антологія текстів угорських загадок під назвою «Загадки-1295 традиційних словесних ребусів (Tálalós kérdések-1295 hagyományos szóbeli rejtvény)» [17]. Зібрані у ХІХ столітті, так і пізніше, вони містять класичний матеріал угорських загадок, про це свідчить як тематико-структурний поділ творів, так і загальна картина життя, що постає з текстів і тлумачень.

Чимало вагомих напрацювань здійснено також іншими співробітниками відділу фольклору. Уже згадувано габілітовану докторку Ілдіко Ландграф, яка займається вивченням та класифікацією переказів, локальних спогадів, анекдотів, фольклору періоду правління Габсбургів, революції 1848—1849 рр., антирадянського повстання 1956 року [18, р. 6—10], історією науки (спадщина Бели Вікара, Дюли Ортугаї) Це зосібна історичні перекази про Франца Йосифа⁹, який з'являється водночас у позитивному і в негативному світлі, героя антигабсбургської революції ХІХ ст. Лайоша Кошута, королеву Єлизавету, образ якої часто переплітається зі святою Єлизаветою з дому Арпадів як «захисницею угорців», кронпринца Рудольфа, який по смерті стає народним героєм. Є в неї студії про події ХХ століття, що збереглися в пам'яті жителів Воеводини, як родинні історії, історії села, більшої громади, серед них про південнослов'янські війни, їх інтерпретацію. Серед них також рукописні спогади, такі як сімейні записи, листи та щоденники.

Пісні про Кошута та їх реактуалізацію в сучасності вивчає співробітниця відділу етнології суспільства ІЕД Каталін Югас, з історичної тематики вона підготувала також дослідження «Угорські солдатські пісні періоду Першої світової війни про бої з російськими ворогами», опубліковане у перекладі українською мовою у щорічнику «Слов'янський світ» за 2022 р. [19, с. 112—138]. До її монографії під назвою «Умивайся: Угорська народна гігієна в ХХ столітті» (Meg is mosakodjál — Magyar népi tisztálkodás a 20. században, 2006) [20] увійшли також фольклорні матеріали. Згадувані теми Югас неодноразово озвучувала на зібраннях в ІМФЕ ім. М.Т. Рильського

та конференціях¹⁰, її статті опубліковані українською мовою у журналах ІМФЕ у перекладі Л. Мушкетик [21, с. 72—90].

На ниві фольклористики активно трудиться старший науковий співробітник ІЕД, фольклорист, етнограф, письменник Золтан Мадяр, терени його досліджень: наукова систематизація фольклорних текстів, укладання каталогів, історичні перекази, народні вірування і культ святих, репертуар казкарів та ін. Уже багато років поспіль Мадяр крім різних регіонів Угорщини проводить активну польову роботу на території Румунії, Словаччини, Словенії, України, Сербії, Угорщини, Польщі та ін. країн, він опублікував кілька десятків збірок різних жанрів угорського, здебільшого прозового фольклору, серед них «Шлях веде у бік Торни... Народні балади з області Торна» (Torna felé vezet út... Torna megyei népballadák, 2011); «Казки Іштвана Ешіка: Казки, перекази і жартівливі оповідки з Мартоні» (Ésik István meséi: Mesék, mondák és tréfás elbeszélések Martonyiból, 2005); «Там бачили одну золоту каплицю. Народні молитви, замовляння і легенди-балади з угорськомовної території (Amott láték egy arany kápolnát. Népi imádságok, ráolvasások és legendaballadák a magyar nyelvterületről, 2025) та багато інших. Мадяр підготував кілька монографій про відомі історичні особи: князя Ракоці Ференца ІІ, святого Ласла, святого Іштвана та ін. у фольклорі [22], уклав розлогі каталоги народної прози, а саме «Каталог угорських історичних переказів» в 11 томах¹¹ (Magyar Z. A Magyar történeti mondák katalógusa, 2018) [23], «Коло народної традиції про

¹⁰ Так, 2016 року Каталін Югас, Агота Ішпан та Левенте Сіладі побували в ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, розповіли про деякі результати своїх наукових студій, а Югас виголосила доповідь під назвою «Хай живе угорська свобода, хай живе Батьківщина: пісні про Кошута в угорській історії від генези до наших днів». У ній йшлося про угорську революцію 1848—1849 рр. під проводом Лайоша Кошута та її рецепції у фольклорі й народній культурі загалом, символічне значення в історії і сучасності угорського народу. Югас розповіла також про угорські народні пісні нового і старого стилю, їх музичні особливості, питання фольклоризму та фольклоризації. Виступ ілюструвався відео- та аудіоматеріалом, кілька пісень дослідниця виконала сама, адже є учасницею фольклорного гурту.

¹¹ Див. про це: Мушкетик Л. [рег.] Magyar Z. A Magyar történeti mondák katalógusa. Budapest: Kairosz könyvkiadó kft., 2018. К. I—XI. НТЕ. 2019. № 2. С. 96—101.

⁹ Загадки про імператора зустрічаємо і в західноукраїнському фольклорі, у переказах та піснях, див. Линтур П. Франц Ракоці ІІ в угро-руської усної традиції. Народна школа. 1940. № 9. С. 181—190.

короля Матяша. Показчик типів і мотивів (Mátyás király narratív hagyományköre. Típus- és motívumindex, 2017) [24], а також «Каталог угорських трансильванських демонологічних переказів. Показчик типів і мотивів»¹² (Erdélyi magyar hiedelemmonda-katalógus. Típus- és motívum index I—IV, 2021) [25]. Спільно з Мігаєм Гоппалом та Дьондем Сабадошем він уклав книгу про вождя гунів Аттілу «Аттіла. Король гунів» (Attila. A hunok királya, 2023) [26], до якої увійшли легенди та перекази, а в рамках підготовки до двохсотріччя від дня народження Петефі, що відбулося 2023 року, опублікував працю про фольклорні рецепції творчості поета [27].

Через модифікацію традиційних чи появу нових жанрів у фольклорі виникають певні преференції у їх вивченні. Так, в угорській науці останньо звертають увагу на сучасні чи міські перекази (легенди), оповіді, а ще жарти, плітки, чутки, нісенітничі тощо¹³. Колишня співробітниця ІЕД, відома фольклористка Ілона Надь у статті [29, р. 397—435], з'ясовує особливості і стан вивчення міських чи новітніх переказів (інколи їх називають легендами). Дослідниця свідчить, що вони є продуктами міського, урбанізованого суспільства і описують сенсації, дивні речі про особистостей, локації, повідомляють про незвичні події. Сучасний переказ близький до інших жанрів, таких як страшна звістка, плітка, жарт, анекдот та ін. Надь подає історію вивчення цього жанру в Європі, далі — окремі спроби їхнього аналізу в Угорщині, стверджуючи їх малочисельність, і закликає до вивчення новітнього фольклору.

Прикладом такого звертання (уже після появи статті Надь) є розвідка уже згадуваної габілітова-

ної докторки з ІЕД Еви Мікош, яка фокусується на явищах сучасного фольклору, а саме на модерних переказах, чутках, страшилках і фейкових повідомленнях у пресі. Це її ґрунтовні статті «Чужі в нашій їжі: комерційні наративи в угорській пресі XX—XXI століття» [30, р. 5—22], «Крокодил у каналізації. Філологія одного газетного переказу» [31, р. 153—175]. Вона свідчить: «Сучасні наративи продовжують чимало мотивів старих казок, міфів і байок в оновленому вигляді. У багатьох нинішніх оповідях використовують людей і тварин з плоті і крові, але вони також поведуться дивним чином. Майже у всіх сучасних переказах відбувається якась дивовижна подія, якій важко дати раціональне пояснення. Але ці іноді химерні події суспільствознавці інтерпретують не буквально, а як метафори або алегорії» [30, р. 7]. Мікош вказує на їхній зв'язок з комерцією, конкуренцією. Зауважимо, що фольклористка цікавиться також лубковою та популярною літературою, календарями попередніх століть, фольклоризмом, роллю фольклору в загальній освіті від XIX ст. по наші дні, образами жінок у фольклорі і фольклористиці.

Та чи не найбільші дискусії викликає нині електронний фольклор. Сьогодні всесвітня павутина стала новим, багатограним фольклорним простором, де функціонують як традиційні, так і нові жанри, такі як *смс-фольклор*, *ксерокс фольклор*, *емейл-фольклор* тощо. Інтернет-фольклор як феномен комунікації утворився завдяки симбіозу анонімності (колективності або відмови від авторства — комунітарності), варіативності (мінливості), креативності (художності), масовості (глобальності), мультимедійності (технологічності). Для нього властива гібридизація усних, письмових, візуальних, аудіальних форм комунікації (мультимедійність) в комп'ютерно-опосередкованому комунікативному просторі. Так званий е- чи дигітальний фольклор порушує чимало теоретичних, понятійних і методологічних проблем.

Не є остаточно усталеною і сама назва, термінологія цього явища. У зарубіжній, зокрема американській фольклористиці, де давно розробляють ці проблеми, усталилися такі терміни як: *internet folklore* і *netlore*, а також *computerlore*, *computer folklore*, *СМС* (*computer-mediated communication* — комп'ютерно-опосередкований фольклор), *virtual folklore*, *cyberlore*, *e-Folklore*, *digital folklore*. В угорській фольклорис-

¹² У західноукраїнському фольклорі збереглися казки та перекази про короля Матяша (Матвія), на формування яких вплинула угорська традиція, хоча вони є цілком оригінальними творами («Король Матяш і Поган-дівча», «Матяшівка», «Як селянин доїв цапів», «Як Марама-рош дістав ропляний колодязь» та ін.).

¹³ Дослідниця Агнеш Гес у статті «Що таке плітка? Історія визначення одного неідефікованого явища», указуючи на малодослідженість цього жанру в Угорщині, намагається знайти критерії його виокремлення серед інших творів, способи поширення та функції у суспільстві: «Мовні форми, що характеризують плітки — діалогічність, непрямий характер, залежне мовлення — можна знайти і в інших формах мовлення, і знову таки саме контекст визначає, чи можна вважати мовленнєвий вислів пліткою, чи ні» [28, р. 839].

тиці цих термінів менше, це *e-folklór*, *digitális folklór*, *net-folklór* та його підвиди *sms-folklór* тощо. Значного поширення в інтернеті набув гумор — вербальні, візуальні чи образні жарти (*verbal, visual jokes*), популярним є гумор катастроф. Зустрічаємо й такі терміни як *передані, переслані далі, відтворені жарти* (*továbbküldős (forwards) viccek*). Нині у віртуальному просторі інтенсивно присутній міський переказ та чимало малих прозових жанрів (приказка, прислів'я, загадка, анекдот), натомість поява в мережі основних фольклорних жанрів, таких як народні пісні, балади та народні казки є другорядною.

Як бачимо інтернет-фольклор порушує чимало різнопланових проблем, над якими також працюють співробітники ІЕД, які серед іншого готують його анотовану бібліографію. Для майбутньої Енциклопедії, про яку вже йшлося, Маріанн Домокош запропонувала кілька статей, це *електронний фольклор, інтернет-фольклор, смс-фольклор, міський фольклор*. Подаємо приклад енциклопедичної статті про інтернет-фольклор¹⁴.

¹⁴ Інтернет-фольклор: В останню чверть ХХ століття світова електронна революція вивела комунікацію на новий рівень, паралельно з цим у міському фольклорі з'явилося якісно відмінне від попередніх фольклорне середовище (електронний фольклор). Із завоюванням простору персональними комп'ютерами і збільшенням значення та технічних можливостей комунікації через електронну пошту, на нашій батьківщині вже в 1990-х роках Інтернет та електронна пошта стали першорядним засобом передачі вже не лише текстових повідомлень, а й статичних та динамічних образів. У наш час важливими теренами модерної оповіді вважаються різноманітні Інтернет-форуми, списки листувань і чати. Поширювані через Інтернет словесні і образні жарти, вигадки, міські перекази (сучасний переказ) чи, наприклад, привітання зі святами (привітання з іменинами, новорічне привітання), є такою невідворотною і багатою цариною для фольклористів, яка передбачає перегляд традиційної збирацької методології. Особливої уваги заслуговує ланцюжок електронних листів, віртуальним продовженням якого є традиційний ланцюжок Святого Антала чи удачі (ланцюжковий лист). До складнощів фольклорного збирання у віртуальному середовищі (збирання, збирання текстів, збирання уснопоетичних текстів, фіксація тексту, текстове повідомлення) окрім тісного зв'язку з технічними умовами належить і той факт, що в онлайн-середовищі ми ніколи не можемо мати повної певності в особі наратора, зважаючи на те, що в Інтернеті кожен наділений специфічною віртуальною ідентичністю. (Що стосується інформатора, то з часів школи дослідження особистості знаходження

У статті «Про збирання електронного фольклору» [32, р. 292—320] Домокош порушує питання, чи можна назвати цей спосіб комунікації фольклором, з'ясовує особливості термінології, збирання даних на віртуальному полі, подає візуальні і текстові приклади аналізу. Згадує такі особливості як віральність (швидкість поширення), вірусність (передача, як «сарафанне радіо») фольклору, його потужну візуалізацію, що базується на швидкому сприйнятті образної інформації, спеціальні групи інформаторів та анонімність онлайн-спілкування, його інтерактивність та високий ступінь креативності користувачів. Вона наголошує, що дослідження електронного, в тому числі інтернет-фольклору, передбачає ґрунтовне переосмислення традиційної методології збирання¹⁵. Принагідно зауважмо, що Маріанн Домокош вивчає також історію науки, а ще народну казку, популярну культуру і популярні книги для читання, правову етнографію тощо.

Явища мережевого фольклору студіюють також інші науковці з ІЕД, так, відомий науковець, колишній директор Інституту, доктор наук Мігай Гоппал ще перед добою інформатики у своїй статті описав

обов'язкових фіксованих даних є неможливим із самого початку. Часто замість імені можна побачити обране ім'я чи прізвисько, аж ніяк не вік). Однією з найпопулярніших форм вияву поширюваного через Інтернет фольклору в наші дні є текстові і образні жарти («електронний jokes», жарт). Самостійну форму візуальних рішень становлять віртуальні монтажні образів (жарти загалом), створені софтвером під назвою Adobe Photoshop, що дає назву поняттю, метода редагування якого ґрунтується переважно на гумористичних маніпуляціях з картинками. Таким чином розроблені і поширювані креативи у світовій фольклористичній називаються фотошопом, узагальнено «Photoshoplore». Актуалізований в Інтернеті автор фольклорних творів (творець, авторство) невідомий, поширюється від користувача до користувача, легко змінюваний завдяки розповсюдженості технічних можливостей, тому живе у варіантах, а з огляду на функцію характерно реагує на актуальну тему. Через ці властивості фольклор, що існує в електронній писемності, є ближчим до усності, ніж фольклорні твори, що живуть у традиційній писемності (напис, уснопоетична творчість у написах, селянська писемність).

¹⁵ Усі згадані питання цікавлять також дослідників інших установ, і не лише фольклористів, це, до прикладу, праці мовознавця Гези Балажа «НЕТ-фольклор. Інтермедіальність і поширення» [33, р. 171—185], Агнеш Веселські. Я лайкаю! Про Фейсбук-фольклор [34, р. 379—390] та інші.

ланцюговий лист, який передбачає тексти, які будуть переслані (відтворені, поширені) [35, р. 769—776]. Маріанн Домокош та Каталін Варга здійснили оригінальне дослідження про «Електронний фольклор виборів 2014» [36, р. 141—169], вони пишуть: «Позначення *фольклор виборів* означає тематичне обмеження досліджуваного матеріалу: у центрі нашого інтересу були меседжі кампаній, підписи до плакатів, гасла та слогани на тему рефлексій про політичні партії, політичних діячів, передвиборчі програми, тісно пов'язані з виборами та періодом перед ними» [36, р. 146]. Авторки зробили висновок, що традиційні фольклорні жанри продовжують жити у виборчому фольклорі і водночас утворилися специфічні фольклорні твори, які використовують можливості Інтернету і явища фольклорного характеру, серед яких особливо помітні різні види мемів. Домокош і Варга здійснили також огляд трьох збірників статей за редакцією і авторством відомого американського дослідника електронного фольклору Тревора Дж. Бленка, перші з яких репрезентують дослідження різних авторів, остання — самого Бленка [37, р. 638—649].

Мережевий фольклор увійшов до монографії Ілдіко Тамаш під назвою «Дай, нет! Мовний, образний спосіб вираження і креативність у дитячому і студентському фольклорі» («Adj netet!» Nyelvi, képi kifejezés mód és kreativitás a gyermek- és diákközlőben, 2022) [38], яка аналізує його з погляду креативності, вербальних і візуальних форм вираження. Висвітлення отримали так питання: мовні явища (жанрові) дитячого та студентського фольклору, особливості творчих груп (старі та нові жанри, переходи від усного до писемного мовлення, зміни реєстрів офлайн-онлайн, мем-культура), а також дві наріжні сфери творчого процесу: етноетимологія та нісенітниця (тарабарщина). Дослідниця розглядає зібрані відомості у контексті попереднього архівного матеріалу. У книзі зібрано майже півтори сотні дотепних і яскравих, образних і текстових ілюстрацій з Інтернету, отриманих безпосередньо від дітей. Авторка застосовує одночасно різні міждисциплінарні підходи — фольклористичний, лінгвістичний, музичний, її метод дослідження: антропологічно-фольклористичний, що включає спостереження та інтерв'ю. У колі інших зацікавлених Тамаш також питання, нісенітниці і «нон-сенсу» в народній поезії, просодичні дослідження

(зв'язок тексту і мелодії в народній пісні), а ще фольклор і культура саамі.

Увагу дослідників привернули новітні культурні та соціальні явища, пов'язані з пандемією Covid-19, це зокрема участь у міжнародній базі даних, порівняльний аналіз фольклорних явищ (жартів, мемів, фейкових новин, теорій змови тощо), породжених епідемією та пов'язаними з нею соціальними обмеженнями. Відтак постала можливість спостереження того, як сучасний фольклор, який за формою та змістом близький до традиційного, по-своєму відтворює повсякденні та виняткові, непередбачувані явища. Оприявлено публікації з тематики, а результати досліджень були представлені на національних та міжнародних конференціях. Так, Ілдіко Тамаш у статті «Мовно-стилістичні засоби та жанр в онлайн-фольклорі COVID-19» [39] зібрала корпус текстів, який складається з анекдотів, містифікацій, страшних історій, добрих порад, життєвої мудрості, крім текстового це візуальний, чи мультимедійний матеріал, чимало інтернет-мемів тощо.

У сучасній угорській науці популярним є дослідження народної культури Трансильванії, ми вже згадували фольклорні збірники та каталоги З. Мадяра. Нещодавно фундаментальне дослідження традиційної та сучасної культури Трансильванії, а саме одного з її угорських регіонів — Калотасегу під назвою «Історичний час і сучасне буття Калотасегу — Розділи про історичні та соціальні процеси перетворення на символ одного емблематичного етнографічного краю» (Történeti idő és jelenlét Kalotaszegen — Fejezetek egy emblematisz néprajzi táj jelképpé válásának történeti, társadalmi folyamatáról, 2023) [40], оприявили директор ІЕД Балаж Балог та його дружина Агнеш Фюлеміле, яка також працює в Інституті і є головним редактором збірника «Acta Ethnographica». Дослідження стали результатом спостережень науковців упродовж 30 років¹⁶. Чимало публікацій на тему народної релігійності однієї з етнографічних угорських груп, що мешкає в Трансильванії, здійснила Лаура Ланцу, яка вивчає також інші спільноти, народні обряди, літературу нацменшин. Вона підготувала книгу під назвою «Чому ти чанго, якщо ти угорець? Історія та самоідентифікація молдавських угорців (Miért csángó, ha magyar?

¹⁶ Див. про це рецензію Мушкетик Л. в НТЕ (2025. № 1. С. 104—108).

А moldvai magyarság története és elcsángósítása, 2022) [41], у якій йдеться про збереження ідентичності угорської етнографічної групи *чанго* в межах регіону Молдови (Трансильванія) — історичні відомості, саме найменування, культуру, фольклор. Завершує книгу збірка текстів різних періодів і з різних місцевостей, яка надає можливість розуміння світогляду і способу мислення угорців діаспори. У фокусі іншої монографії Ланцу, що має назву «Народна теологія і пережита релігійність» (Népi teológia és megélt vallásosság, 2024) [42] малодосліджені питання народної теології та явища, що належать до сфери релігійності католицьких угорських громад, що проживають у східних областях Румунії. Дослідниця розважає над такими проблемами як природа релігійної віри; питання релігійного (екзистенційного) пізнання; зображення богів і божого суду; прокляття, заклик і молитовна подія; питання про гріх і Євхаристію; чудо і шанування Марії.

Основна тематика студій Анни Сакал — початки збирання фольклору в Трансильванії (1830—1870), текстовий фольклор, трансильванські протестантські коледжі, мікросвіт трансильванських унітарних пасторів і учителів середини XIX ст., его-документи інтелектуалів, архиви тощо [43, р. 1—31]. Дослідниця розглянула також відомості про збирацьку мережу відомого фольклориста минулого Яноша Крізи, зібрала, упорядкувала та опублікувала рукописний матеріал зі вступним дослідженням і примітками під назвою «“Ось скільки диких троянд виросло на моїй голові...” Листи, документи до історії збирацької діяльності Яноша Крізи» (Így nőtt fejemre a sok vadrózsa... Levelek, dokumentumok Kriza János népköltészeti gyűjtőtevékenységének történetéhez, 2012) [44]. Сакал тривалий час працювала в Архіві Інституту, спільно з колегами провела його реструктуризацію [45, р. 139—141].

Інститут етнографічних досліджень за потреби залучає до написання праць, проведення конференцій тощо своїх колишніх співробітників, які за віком вже не можуть офіційно працювати в закладі¹⁷. Серед

них відома дослідниця народних обрядів Жужанна Татраї, паремій — Агнеш Семеркені, укладач багатьох томів Угорського каталогу казок Каталін Бенедек, дослідниця вірувань Ева Поч, яка підготувала та вмістила низку своїх праць у збірнику «Народна релігія та магія в Центральній та Східній Європі. Вибрані праці II» (Népi vallás és mágia) Közér-Kelet-Európában. Válogatott tanulmányok II, 2018) [46], де йдеться про вірування угорців та інших народів, їхні взаємозв'язки, тематику, символіку, персонажів, форми релігійної/магічної практики.

Співробітниця відділу фольклору брали участь у низці проєктів Інституту. 2022 року за підтримки Угорської академії наук розпочався двосторонній естонсько-угорський дослідницький проєкт «Глобальні та локальні елементи в сучасному фольклорі Угорщини та Естонії» під керівництвом Каталін Варги, головною метою якого було вивчення сучасних форм фольклору (жартів, інтернет-мемів, сучасних саг, дитячого та студентського фольклору тощо). У рамках проєкту у листопаді 2023 року в Тарту було організовано міжнародну конференцію-практикум під назвою «Глобальні та локальні елементи в сучасному фольклорі Угорщини та Естонії» за участю Каталін Варги, Домокош Маріанн, Еви Мікош і Анни Сакал. У межах угорсько-сербського проєкту, який завершився 2022 року, проводилися дослідження локальної історичної пам'яті в різних жанрах угорськомовних фольклорних текстів на півдні країни. Одним із центральних завдань проєкту «Народні вірування, народна релігія, менталітет XVI—XXI століття: цифрові бази даних, енциклопедичні узагальнення (2019—2023)» було технічне забезпечення і розширення вже існуючої бази народних вірувань та процесів над відьмами, а також створення електронних архівів новозібраних замовлянь, культів святих та етіологічних переказів. Проєкт «Збирання народної поезії як суспільне явище: роль і суспільно-історичний контекст діяльності Мігая Кішша» був присвячений одному з чільних збирачів текстів до згадуваної вище збірки Яноша Крізи «Дикі троянди». Золтан Мадяр долучився до загальноінститутської теми «Екологічна антропологія як посередниця у мережі локальних спільнот і глобальних змін у Карпатському басей-

в установі. Серед інших питань він цікавився також міграціями українців-русинів до Угорщини.

¹⁷ Пенсійний вік в Угорщині складає 65 років, офіційно в установі може продовжувати роботу професор-емеритус, як наприклад, колишній багаторічний директор ІЕД, відомий етнолог, академік Аттіла Паладі-Ковач, який очолював ІЕД 18 років, автор багатьох монографій, головний редактор кількох багатотомних видань, що вийшли

ні», зокрема підготував статтю «Фольклор і екологічні знання. Уявлення і знання про природу одного казкаря з Дімеша». Фольклористи ІЕД вміщують свої праці у ґрунтовні колективні видання інших установ, зокрема у збірники на пошанування ювілярів, що систематично публікують у країні, до прикладу, професорів Вілмоша Кесеґа, Мігая Гоппала, Елека Барти та ін.

Результатом чотирьох проведених упродовж кількох років — від 2018 по 2020 рік — конференцій про становище і завдання етнографії у наші дні стало ініційоване ІЕД видання підсумовуючих матеріалів під назвою «Підведення результатів і планування: сучасне і майбутнє етнографічної науки у ХХІ столітті» (Számvetés és tervezés: a néprajztudomány helyzete és jövője a 21. században, 2021) [47]. Збірник відкривається двома наріжними працями — академіка Аттіли Паладі-Ковача на тему «Стан і майбутнє етнографічної науки» та нинішнього директора Балажа Балоґа: «Дилема фундаментальних і прикладних досліджень в етнографії». До книги увійшли рубрики: 1. Про потрібність етнографічних досліджень. 2. Етнографія і суспільні науки. 3. Передача знань: А. Освіта; Б. Публічні колекції. З фольклорною тематикою про використання етнографічних досліджень у на терені народної музики та народних танців виступила Ю. Каталін, І. Тамаш розглянула взаємозв'язки мови та етнографії, І. Ландграф, крім згадуваної раніше теми оприявила розвідку «Становище та майбутнє етнографії в освіті».

2017 року в Інституті в рамках відзначення 200-річного ювілею відомого угорського поета Яноша Араня провели конференцію під назвою «Інтерпретація, вплив, подальша доля: Янош Арань і народна поезія», підчас якої фольклористи аналізували та інтерпретували фольклористичні аспекти поезії, критики та редакторської діяльності митця. Рік потому побачили світ матеріали конференції. У межах програм Фестивалю угорської науки Інститут етнографічних досліджень HUN-REN 9 листопада 2023 р. провів урочисте засідання, присвячене 200-річному ювілею Шандора Петефі під назвою «Петефі та народна поезія». Немало фольклористів з ІЕД упродовж останніх років вивчало творчість Петефі, питання спадкоємності його поезії з погляду фольклористики, тож виголошені доповіді продемонстрували розмаїття і новизну цих студій.

13—14 квітня 2023 року в Дослідницькому домі гуманітарних наук відбулася дводенна конференція «Жанри, системи, бази даних: про основні поняття фольклористики». Організаторами заходу був відділ фольклористики ІЕД, кафедра фольклористики гуманітарного факультету Будапештського університету ім. Лоранда Етвеша та Науково-дослідницька група з етнології релігії «Схід-Захід». На п'яти сесіях виступили двадцять доповідачів. Учасники конференції обговорили основні теми, які забезпечують найважливіші теоретичні основи угорської фольклористики, враховуючи останні результати та мінливі напрями європейських досліджень. Доповіді зосереджувалися навколо проблематики жанру, типології та архівації. Загалом на заході виступили 19 доповідачів, це вітчизняні науковці, а також угорські дослідники фольклору та етнографі-музеезнавці з-за кордону. Дводенна конференція складалася з дискусій за круглим столом, де обговорювали питання, поставлені організаторами, коментарі учасників, а потім сформувалися дискусійні блоки. Майже всі члени відділу фольклору були керівниками та доповідачами в кількох панелях. Їхні презентації та коментарі значною мірою базувалися на досвіді написання жанрово-центричних статей згадуваної Енциклопедії. Захід відкрила Ева Поч, яка пояснила, що організатори прагнули наблизитися до спонтанної дискусійної сесії, де акцент робитиметься не на представленні окремих досягнень і поглядів, а на порушенні та обговоренні спільних проблеми.

З нагоди 100-річчя від дня народження відомої етнологині, дослідниці народних молитов Жужанни Ердеї 23 вересня 2021 року ІЕД спільно з Угорським етнографічним Товариством було проведено наукову конференцію, в якій взяли участь 96 осіб онлайн та 45 наживо, матеріали оприлюднено у книзі «Молитви у народній та популярній культурі: Праці з нагоди 100-річчя Жужанни Ердеї» (Imák a népi és a populáris kultúrában: Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna születésének 100. évfordulója alkalmából) [48].

4 і 5 квітня 2024 року в Інституті етнографічних досліджень у Будапешті відбулася конференція на тему «Сучасний фольклор — фольклор і медіа», організована спільними зусиллями Інституту та Угорського етнографічного товариства. У вступному слові Ілдіко Ландграф і наголосила, що визначення самого поняття фольклор залежить від історичного пе-

ріоду, культури, суспільних поглядів та ін., а сучасна фольклористика часто уникає точних окреслень, адже основні ознаки фольклору нині певною мірою змінилися, як і його способи побутування, функції тощо. Тематика конференції, на думку Ландграф, є доволі широкою, адже йдеться не лише про традиційні жанри, а й про інтернет-фольклор та ін., зв'язки фольклору з іншими дисциплінами, виявами фольклорного характеру, новітніми явищами культури та літератури, відтак учені апробують різні підходи і методи до вивчення сучасності. У межах конференції діяло кілька секцій: Оповіді та історія. Від народної пісні до слам-поезії. Карта і простір. Прозовий фольклор та ідентичність. Фольклор у дигітальному просторі. Онлайн-молитва, онлайн-ритуал та інші. На конференції виступили дослідники з ІЕД Ілдіко Ландграф, Каталін Варга, Ева Мікош, Ілдіко Тамаш та ін. Мушкетик Леся з ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України озвучила виступ «Роль Інтернету в популяризації пісні-гімну війни *Ой у лузі червона калина*», наголосивши на ролі нових медіа у сприйманні і поширенні музичних творів масової культури.

Науковці з Інституту активно співпрацюють з медіа, серед іншого беруть участь у академічній серії науково-освітніх подкастів Glossza Центру гуманітарних досліджень HUN-REN. Це, до прикладу інтерв'ю Е. Мікош та І. Тамаш (Glossza 30): Фольклор, сучасні перекази і Чак Норріс; К. Югас (Glossza 48): Народні традиції з минулого: народні традиції в сучасному міському вбранні; Ж. Калавські та Л. Мушкетик (Glossza 36): «Слідами пісні про Мінку: Історія однієї пісні в Центральній Європі» («Їхав козак за Дунай»).

Фольклористи публікують свої статті у часописі ІЕД «Etno-lore», а також в інших періодичних етнологічних виданнях — англomовному збірнику «Acta Ethnographica», часописах угорського етнографічного товариства «Ethnographia», «Néprajzi Hírek» та інших. Вони є членами Угорського етнографічного товариства, організовують спільні заходи з ним, а також етнографічними, фольклорними, культурологічними та ін. осередками університетів, беруть участь у діяльності унікальної народознавчої установи — Дому традицій¹⁸. Уже понад 30 років науковці ІЕД

підтримують міжнародне співробітництво з ІМФЕ ім. М. Рильського, що в останні роки відбувалося у межах наукових проєктів і тимчасово припинилося у зв'язку з воєнними лихоліттям, однак контактування триває і далі, так, співробітники ІМФЕ публікують праці в угорських виданнях, беруть участь у конференціях та ін.¹⁹ Від початку військової агресії росії в Україні 24 лютого 2022 року Угорська академія наук приймала у себе науковців — тимчасових біженців з України у гостьовому домі Домус, надавала їх допомогу та підтримку.

Висновки. Одним із головних осередків фольклорних студій в Угорщині є Відділ фольклористики Інституту етнографічних досліджень Центру гуманітаристики HUN-REN. Студії науковців зосереджені, з одного боку, на традиційних фольклорних жанрах, з іншого — на новітніх, новостворених, таких як сучасний міський фольклор, різні види електронного фольклору та ін., їх основних ознаках, методах збирання та вивчення. Перед ученими постає проблема перегляду самого наповнення терміну *фольклор* (народнопоетична творчість, усна словесність) у минулому, в сьогодення, його функцій у наш час. Велика вага надається міждисциплінарним дослідженням на межі фольклору — не фольклору, усної і писемної творчості тощо. Серед популярних тем — маловивчені питання функціонування казкового епосу в ХІХ столітті, дифузія казкових та літературних текстів, відображення історичних подій та діячів у фольклорі, популярній культурі, питання народної культури, самоідентифікації, релігії угорців діаспори, зокрема в Трансильванії. Згадувані зміни парадигми

ня, популяризації і подальшого розвитку народної культури. Установа проводить курсові навчання, організовує конференції, конкурси, концерти, виставки, видає книги, дає фахові поради закладам культури та освіти, художнім колективам, громадським організаціям і фахівцям певних теренів.

¹⁹ Так, у жовтні 2020 року старша наукова співробітниця ІМФЕ Марина Олійник взяла участь у міжнародній конференції Інституту етнографічних досліджень «Реміснична спадщина — сучасне мистецтво та ідентичність» з доповіддю «Вишивка в одязі видатних українців», ці матеріали опубліковано в щорічнику «Acta Ethnographica» (2021 р. № 2, с. 517—542), так само як і статтю директорки ІМФЕ Ганни Скрипник про багатотомне видання «Етнографічний образ України», що вийшло в ІМФЕ (с. 619—622). Вище в тексті згадувалася участь у конференціях та публікаціях Л. Мушкетик.

¹⁸ Дім традицій був створений 2001 року міністерством Національної культурної спадщини з метою збережен-

вивчень увійдуть і до нової, синтетичної праці «Енциклопедія народнопоетичної творчості», що готується до видання. Триває і важлива справа створення покажчиків фольклорних текстів. Після ґрунтовного «Каталогу угорських казок», що вийшов у кінці минулого століття, підготовлено багатотомні каталоги покажчиків типів угорських історичних переказів, демонологічних переказів Трансильванії, покажчики інших типів наративних творів. Свої напрацювання фольклористи ІЕД регулярно оприлюднюють у фахових часописах, збірках, виступах на конференціях, де обмінюються досвідом також у рамках міжнародних проєктів.

- Мушкетик Л. Сучасна угорська етнологія: осередки, напрями досліджень, персоналії. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2017. 400 с.
- Magyar Néprajzi Lexikon (MNL)*. Budapest: Akadémiai K., 1977—1982. K. 1—5.
- Magyar Néprajz nyolc kötetben*. Budapest: Akadémiai K., 1988 — 2011. K. I.—VIII.
- Szemerényi Á. Miért írunk Magyar Népköltészeti Lexikont? *Ethno-lore*. 2013. XXX. P. 9—36.
- Liszka J. *Atmenetek. Folklor és nem-folklor határán*. Komárom: Selye Janos Egyetem Tanarkepző, 2013. 288 p.
- Folklor és irodalom*. Szerk. Szemerényi Á. Budapest: Akadémiai K., 2005. 440 p.
- Folklor és nyelv*. Szerk. Szemerényi Á. Budapest: Akadémiai K., 2010. 571 p.
- Folklor és történelem*. Szerk. Szemerényi Á. Budapest: Akadémiai K., 2007. 544 p.
- Vargha K. Folklor a magyar művelődéstörténetben. Egy interdiszciplináris konferenciasorozat és a magyar folklorisztika útkeresése a 21. században. *Ethnographia*. 2013. 124. 1. P. 80—108.
- Mikos É. A folklór fogalma(i) avagy a kifejezés nehézsége. *Folklor és nyelv*. Szerk. Szemerényi Á. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2010. P. 59—68.
- Landgraf I., Vargha K. Folklor. *Magyar Népköltészeti Lexikon*. Főszerk. Szemerényi Á. (kézirat).
- Landgraf I. Kötődések és távlatok. Hozzászólás Szilágyi Márton «Néprajz és irodalomtörténet: Egymásba fonódó utak» című előadásához. *Számvetés és tervezés. A néprajztudomány helyzete és jövője a 21. században*. Szerk. Cseh F., Mészáros Cs., Borsos B. BTK Néprajztudományi Intézet; L'Harmattan Kiadó, 2020. P. 331—339.
- Gulyás J. «Mert ha írunk népdalt, mért ne népmesét?» *A népmese az 1840-es évek magyar irodalmában*. Budapest: Akadémiai K., 2010. 252 p.
- Gulyás J. Az «izgalmas és titokzatos példa»: A Lúdas Matyi-mesetípus szóbeli és írásbeli hagyományozódása. *Studia Literaria*. 2020. 59. 3—4. P. 130—159. DOI <https://doi.org/10.37415/studia/2020/59/8576>
- Gulyás J. Női műfaj volt-e a mese? Mesemondók, mesegyűjtők, meseírók. Nőszerzők a 19. században: lehetőségek és korlatok. Szerk. Török Zs. Budapest: Reciti, 2019. P. 293—335.
- Az Arany család mesegyűjteménye: Az Arany család keziratos mese- és talalosgyűjteményének, valamint Arany László Eredeti népmesek című művének szinoptikus kritikai kiadása*. Szerk. Domokos M., Gulyás J. Budapest: MTA BKK; Universitas Kiadó; MTA Könyvtár és Információs Központ, 2018. 740 p.
- Vargha K. *Találás kérdések-1295 hagyományos szóbeli rejtvény*. Budapest: Tinta Könyvkiadó kft., 2016. 192 p.
- Landgraf I. 1956 folklórja: műfajok, motívumok, toposzok. *Tradíció Magazin*, 2024. 2. P. 6—10.
- Югас К. Угорські солдатські пісні періоду Першої світової війни про бої з російськими ворогами. *Слов'янський світ*. 2022. Вип. 21. С. 112—138. DOI: <https://doi.org/10.15407/slavicworld2022.21.112>
- Juhász K. *Meg is mosakodjál Magyar népi tisztálkodás a 20. században*. Budapest, 2006: Timp kiadó kft. 240 p.
- Югас К. «Я відміюся від усіх моїх гріхів...»: чистота і очищення в угорських народних піснях та баладах. *Народна творчість та етнологія*. 2020. № 3. С. 72—90. DOI <https://doi.org/10.15407/nte2020.03.072>
- Magyar Z. *Rákóczi a néphagyományban: Rákóczi és a kuruc kor mondavilága*. Budapest: Osiris K., 2000. 360 p.
- Magyar Z. *A Magyar történeti mondák katalógusa*. Budapest: Kairosz Kiadó, 2018. K. I—XI.
- Magyar Z. *Mátyás király narratív hagyományköre. Típus- és motívumindex*. Budapest: Balassi kiadó, 2017. 288 p.
- Magyar Z. *Erdélyi magyar hiedelemmonda-katalógus. Típus- és motívum index I—IV*. Budapest: Kairosz Kiadó, 2021. 1995 p.
- Attila. *A hunok királya*. Irta és szerk. Hoppál M., Magyar Z., Szabados Gy. Budapest: Európai Folklor Intézet, 2023. 357 p.
- Magyar Z. *Petőfi: A foklórhősse vált költő*. Budapest: Magyar napló Kiadó, 2024. 260 p.
- Hesz Á. Mi a pletyka. Egy definiálhatatlan jelenség. *Aranyhid. Tanulmányok Keszeg Vilmos tiszteletére*. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság; BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet; Erdélyi Múzeum-Egyesület, Editor: Zsolt A.J.; Vajda A., 2017. P. 831—844.
- Nagy I. A magyar mondakutatás fehér foltja: a modern mondák. *Ethno-Lore*. 2006. XXIV. P. 397—435.
- Mikos É. Idegenek az ételünkben: kereskedelmi mondák a 20—21. század magyar sajtójában. *Korall: Társadalomtörténeti Folyóirat*. 2022. 89. P. 5—22.
- Mikos É. Krokodil a csatornában: Egy újságmonda filológiája. *Doromb. Közköltészeti tanulmányok*. Szörk. Csörsz R.I. Budapest: Reciti Kiadó, 2022. 10. P. 153—175.
- Domokos M. Az elektronikus folklór gyűjtéséről. *Ethno-lore*. 2013. XXX. P. 292—320.
- Balázs G. Netfolklór — intermedialitás és terjedés. *Replika*. 2015. 90—91. P. 171—185.

34. Veszelszki Á. Lájkolom! A Facebook-folklórról. *Klárások. Tanulmánykötet Korompay Klára tiszteletére*. Szerk. Csiszár G., Darvas A. Budapest: ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, 2011. P. 379—390.
35. Hoppál M. Szent Antal-lánc avagy a szerencse lánclevele. *Világosság*. 1984. 25.12. P. 769—776.
36. Domokos M., Vargha K. Elektronikus választási folklór 2014. *Replika*. 2015. 90—91. P. 141—169.
37. Domokos M., Vargha K. Folklór 2.0. A digitális világról három kötetben. *Ethnographia*. 2016. 127. 4. P. 638—649.
38. Tamás I. «Adj netet!» Nyelvi, képi kifejezőmód és kreativitás a gyermek- és diákfolklórban. Budapest: Balassi Kiadó, 2022. 192 p.
39. Tamás I. Nyelvi, stilisztikai eszközök és műfajiság a COVID-19 online folklórjában. *Tabula Online*. 2021. 22. 2. DOI: 10.54742/tabula.2021.2.03
40. Balogh B., Fülemlé Á. *Történeti idő és jelenlét Kálotszegen — Fejezetek egy emblematikus néprajzi táj jelképpé válásának történeti, társadalmi folyamatairól*. Budapest: HUN-REN BKK, 2023. 658 p.
41. Lancu L. *Miért csángó, ha magyar? A moldvai magyarság története és elcsángósítása*. Budapest: Libri Kiadó, 2022. 190 p.
42. Lancu L. *Népi teológia és megélt vallásosság*. Budapest: HUN-REN BTK Néprajztudományi Intézet, 2024. 320 p.
43. Szakál A. A 19. századi magyar népköltési gyűjtemények és kanonizációjuk. *Erdélyi Múzeum LXXIX*. 2017. 2. P. 1—31.
44. «Így nőtt fejemre a sok vadrózsa...». *Levelek, dokumentumok Kriza János népköltészeti gyűjtőtevékenységének történetéhez. A szétszóródott kéziratok anyagát összegyűjtő, sajtó alá rend., bevezető tanulm. és jegyzet. közzét. Szakál A. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság; Magyar Unitárius Egyház, 2012. 416 p.*
45. Szakál A., Bednárk, J. Adattári reneszánsz a BTK Néprajztudományi Intézetében. *Néprajzi Hírek*. 2021. 50. 4. P. 139—141.
46. *Népi vallás és mágia Közép-Kelet-Európában. Válogatott tanulmányok II*. Szerk. Pócs É. Budapest, 2018. 768 p.
47. Számvetés és tervezés: a néprajztudomány helyzete és jövője a 21. században. Szerk. Cseh F., Mészáros Cs., Borsos B. Budapest: L'Harmattan Kiadó; MTA BTK Néprajztudományi Intézet, 2020. 642 p.
48. *Imák a népi és populáris kultúrában. Tanulm. Erdélyi Zsuzsanna születésének 100 évfordulója alkalmából*. Szerk. Frauhammer Kr., Horváth S., Landgraf I. Budapest, 2021. 262 p.
- Paladi-Kovach, A. (Ed.). (1977—1982). *Hungarian Ethnographic Encyclopedia* (Vol. 1—5). Budapest: Akadémiai K. [in Hungarian].
- Paladi-Kovach, A. (Ed.). (1988—2011). *Hungarian Ethnography: in eight vol*. Budapest: Akadémiai K. [in Hungarian].
- Semerkeni, A. (2013). Why are we writing a Hungarian Folk Poetry Encyclopedia? *Ethno-lore* (Vol. XXX, pp. 9—36) [in Hungarian].
- Liska, Y. (2013). *Transitions. On the border between folklore and non-folklore*. Komárom: Sheye Yanosh Edytem Tanárkepe [in Hungarian].
- Semerkeni, A. (Ed.). (2005). *Folklore and literature*. Budapest: Akadémiai K. [in Hungarian].
- Semerkeni, A. (Ed.). (2010) *Folklore and language*. Budapest: Akadémiai K. [in Hungarian].
- Semerkeni, A. (Ed.). *Folklore and history*. (2007). Budapest: Akadémiai K., [in Hungarian].
- Varga, K. (2013). Folklore in Hungarian Cultural History. An interdisciplinary conference series and the search for a path for Hungarian folkloristics in the 21st century. *Ethnographia*, 1, 80—108 [in Hungarian].
- Mikosh, E., & Semerkeni, A. (Ed.). (2010). *The concept(s) of folklore or the difficulty of expression. Folklore and language* (Pp. 59—68). Budapest: Akadémiai Kiadó [in Hungarian].
- Landgraf, I., Varga, K., & Semerkeni, A. (Ed.). (2013). *Folklore. Hungarian Folk Poetry Encyclopedia (manuscript)* [in Hungarian].
- Landgraf, I., & Cheh, F. (Ed.). (2020). Connections and perspectives. Commentary on Marton Szilagyi's lecture entitled «Ethnography and literary history: Intertwining paths». *Accounting and planning. The status and future of ethnography in the 21st century* (Pp. 331—339). Borshosh B. BTK Néprajztudományi Intézet; L'Harmattan Kiadó [in Hungarian].
- Guyash, Yu. (2010). «Because if we write folk songs, why not folk tales»? *The folk tale in Hungarian literature of the 1840s*. Budapest: Akadémiai K. [in Hungarian].
- Guyash, Yu. (2020). The «exciting and mysterious example»: The oral and written transmission of the Ludas Matyi tale type. *Studia Literraria*, 3—4, 130—159. DOI <https://doi.org/10.37415/studia/2020/59/8576> [in Hungarian].
- Guyash, Yu. (2019). *Was the fairy tale a female genre? Storytellers, story collectors, story writers. Women authors in the 19th century: possibilities and limitations* (Pp. 293—335). Budapest: Reciti [in Hungarian].
- Domokosh, M., & Guyash, Yu. (2018). (Ed.) *The Golden Family Tale Collection: A synoptic critical edition of the manuscript tale and collection of tales of the Golden Family, as well as the work titled. Original Folk Tales by Arany Laszlo*. Budapest: MTA BKK; Universitas Kiadó; MTA Kenyvtar esh Informaciosh Kezpont [in Hungarian].
- Varga, K. (2016). *Riddles-1295 traditional word puzzles*. Budapest: Tinta Kenyvkialdo kft. [in Hungarian].
- Landgraf, I. (2024). The folklore of 1956: genres, motifs, topos. *Tradicio Magazin* (Pp. 6—10) [in Hungarian].

REFERENCES

Mushketyk, L. (2017). *Modern Hungarian Ethnology: Centers, Research Areas, Personalities*. Kyiv: Instytut mystet-svoznastva, folklorystyky ta etnolohii im. M.T. Rylskoho [in Ukrainian].

- Yuhas, K. (2022). Hungarian soldiers' songs of the First World War about battles with Russian enemies. *Slovianskyi svit*, 21, 112—138. DOI <https://doi.org/10.15407/slavicworld2022.21.112> [in Ukrainian].
- Yuhas, K. (2006). *Wash yourself: Hungarian folk hygiene in the 20th century*. Budapest: Timp kiado kft. [in Hungarian].
- Yuhas, K. (2020). «I wash myself of all my sins...»: purity and purification in Hungarian folk songs and ballads. *Narodna Tvorchist ta Etnolohiya*, 3, 72—90. DOI <https://doi.org/10.15407/nte2020.03.072> [in Ukrainian].
- Madyar, Z. (2000). *Rakoczi in folk tradition: Rakoczi and the mythological world of the Kuruc period*. Budapest: Osiris K. [in Hungarian].
- Madyar, Z. (2018). *Catalogue of Hungarian historical legends* (Vol. I—XI). Budapest: Kairos Kiado [in Hungarian].
- Madyar, Z. (2017). *The narrative tradition of King Matthias. Type and motif index*. Budapest: Balashi kiado [in Hungarian].
- Madyar, Z. (2021). *Transylvanian Hungarian Mythology Catalogue. Type and Motif Index I—IV*. Budapest: Kairos Kiado [in Hungarian].
- Hoppal, M., Madyar, Z., & Sabadosh, Dy. (Ed.). (2023). *Attila the Hun King*. Budapest: Europai Folklor Intezet [in Hungarian].
- Madyar, Z. (2024). *Petofi: The poet who became a folk hero*. Budapest: Madyar naplo Kiado [in Hungarian].
- Hes, A., & Zholt A.Y., Vayda A. (Eds.). (2017). What is gossip? An indefinable phenomenon. *Arynyhid. Studies in honor of Vilmozs Keseg* (Pp. 831—844). Kolozsvár: Kriza Yanos Neprajzi Tarshashag; BBTE Madyar Neprajz es Antropologia Intezet; Erdeyi Muzeum-Egyeshyulet [in Hungarian].
- Nady, I. (2006). The white spot in Hungarian myth research: modern myths. *Ethno-Lore* (Vol. XXIII, pp. 397—435) [in Hungarian].
- Mikosh, E. (2022). Strangers in our food: commercial myths in the Hungarian press of the 20th—21st centuries. *Korall: Tarshadalomterteneti Foyoirat*, 89, 5—22 [in Hungarian].
- Mikosh, E. (2022). Crocodile in the sewer: The philology of a newspaper legend. *Doromb. Kezkelteseti tanulmaniok*, 10, 153—175. Budapest: Reciti Kiado [in Hungarian].
- Domokosh, M. (2013). On the collection of electronic folklore. *Ethno-lore* (Vol. XXX, pp. 292—320) [in Hungarian].
- Balazh, G. (2015). Net folklore — intermediality and dissemination. *Replika*, 90—91, 171—185 [in Hungarian].
- Veselski, A. (2011). I like it! About Facebook folklore. *Klarishok. Tanulmanyketet Korompai Klara tizteletere* (Pp. 379—390). Budapest: ELTE Magyar Nyelvterteneti, Sociolingvistikai, Dialektologiai Tanszek [in Hungarian].
- Hoppal M. (1984). Saint Anthony's chain or the chain letter of luck. *Vilagosszag* (Pp. 769—776) [in Hungarian].
- Domokosh, M., & Varga, K. (2015). Electronic Election Folklore 2014. *Replika*, 90—91, 141—169 [in Hungarian].
- Domokosh, M., & Varga, K. (2016). Folklore 2.0. About the digital world in three volumes. *Ethnographia*, 4, 638—649 [in Hungarian].
- Tamash, I. (2022). «Give me the internet»! *Linguistic, visual expression and creativity in children's and students' folklore*. Budapest: Balashi Kiado [in Hungarian].
- Tamash, I. (2021). Linguistic, stylistic devices and genre in the online folklore of COVID-19. *Tabula Online*, 22, 2. DOI: 10.54742/tabula.2021.2.03 [in Hungarian].
- Balog, B., & Fyulemile, A. (2023). *Historical time and presence in Kalotaszeg — Chapters on the historical and social processes of the transformation of an emblematic ethnographic landscape into a symbol*. Budapest: HUN-REN BKK [in Hungarian].
- Lancu, L. (2022). *Why Csango if you are Hungarian? The history of the Moldavian Hungarians and their conversion to Csango*. Budapest: Libri Kiado [in Hungarian].
- Lancu, L. (2024). *Popular theology and lived religiosity*. Budapest: HUN-REN BTK Neprajztudomani Intezet [in Hungarian].
- Sakal, A. (2017). 19th century Hungarian folk poetry collections and their canonization. *Erdeyi Muzeum* (Vol. LXXIX, pp. 1—31) [in Hungarian].
- Sakal, A. (Ed.). (2012). «This is how many wild roses grew on my head...». Letters, documents for the history of Janos Kriza's folk poetry collecting activity. Kolozsvár: Kriza Janos Neprajzi Tarsasag; Magyar Unitarius Egyhaz [in Hungarian].
- Sakal, A., & Bednarik, Y. (2021). Database renaissance at the Institute of Ethnography of the Hungarian Academy of Sciences. *Neprajzi Hirek*, 4, 139—141 [in Hungarian].
- Poch, E. (Ed.). (2018). *Folk religion and magic in Central and Eastern Europe. Selected Studies II*. Budapest [in Hungarian].
- Cheh, F., Mesarosh, Ch., & Borshosh, B. (Ed.). (2020). *Accounting and planning: the status and future of ethnography in the 21st century*. Budapest: L'Harmattan Kiado, MTA BTK Neprajztudomani Intezet [in Hungarian].
- Fraukhanner, Kr., Horvat, Sh., & Landgraf, I. (Ed.). (2021). *Prayers in folk and popular culture. Study on the occasion of the 100th anniversary of the birth of Zhuzhanna Erdeyi*. Budapest [in Hungarian].